

MALÝ REGION, VELKÉ DĚJINY

SLANÝ A SLÁNSKO VE XX. STOLETÍ

Pavel Bartoníček (ed.)

SBORNÍK
Z HISTORICKÉ
KONFERENCE

Středočeský kraj

STŘEDOČESKÁ
VĚDECKÁ
KNIHOVNA
V KLADNĚ

Wotrubia

**Na vydání sborníku finančně přispěl Středočeský kraj, město Slaný
a spolek Wotrubia**

Copyright © Wotrubia, Slaný–Otruby, 2022

978-80-906274-7-5

Pavel Bartoníček

Sebevraždy vojáků ze Slánska v letech 1914—1920 a následujících

Vojenské konflikty přináší vždy smrt. Vojáci mohou padnout v boji, zemřít na následky zranění, zemřít v důsledku různých onemocnění či přírodních podmínek (zmrznout, utonout, uhořet, být zasypán lavinou, atp.) či zemřít nešťastnou náhodou. Z pohledu pozůstalých je každá smrt jejich blízkého ve válce považována za nešťastnou. Kromě vojáků z povolání, nadšených idealistů či dobrodruhů totiž nikdo do války neodchází dobrovolně. Nejinak tomu bylo i v posledním válečném konfliktu, kterého se účastnila většina mužské populace z území Čech, Moravy a Slezska. A tedy i Slánska – území, které je předmětem tohoto příspěvku.¹

Sebevražda je vždy východiskem ze situace, kterou dotyčná osoba považuje za beznadějnou a neumí ji vyřešit jinak či lépe, než odebráním si vlastního života. Může se nám zdát, že žádná situace není tak těžká a beznadějná, aby si člověk musel na život sáhnout. Ale tento pocit, a s odstupem let od tehdejší doby možná i určitý nadhled, nám však nedává možnost plně pochopit stav, osobnost i pocity každého jednotlivého konkrétního člověka, který se k meznímu životnímu kroku odhodlal.² Často nejsou známy ani bližší okolnosti a tak se konkrétní důvody sebeodebrání života – jestliže se nedochoval protokol (a někdy i když se dochoval) – můžeme jen dohadovat.

Jako ukázkový příklad můžeme použít osud československého vojáka, který si vzal život ještě před vypuknutím války na podzim 1938 a je pohřben na tzv. nemocničním hřbitově ve Slaném, který byl slánskou vojenskou posádkou tehdy vnímán jako vojenský hřbitov.

Je jím **Ladislav Zita**, narozený roku 1914 v Mnichově Hradišti, lesní a zemědělský dělník, odvedený do armády roku 1936. Vojín Cyklopraporu č. 1., číslo kmenového listu 318, přidělený k rotě doprovodných zbraní. Dne 25. 11. 1938 měl být odeslán k disciplinárnímu oddílu v Jincích.³

¹ Oproti konferenčnímu příspěvku studie obsahuje případy sebevražd vojáků ze Slánska v činné službě i bývalých příslušníků armády, včetně těch, které se odehrály na Slánsku a v jeho nejbližším okolí v letech 1897–1938.

² Sofistikovaná vojenská technika a neuvěřitelný pokrok ve zdravotnictví přináší o století později překvapivý stav, kdy např. v armádě USA dochází k situaci, že *počet mužů a žen v uniformě, kteří spáchali sebevraždu, překonal množství těch, kdo zemřeli v boji*. Viz www.tyden.cz/rubriky/zahranici/amerika/video-vic-americkyh-vojaku-spacha-sebevrazdu-nez-zahyne-v-boji_258380.html [cit. 23. 11. 2022].

³ VÚA – VHA, Denní rozkaz Cyklistického praporu 1, č. 274, Slaný, 24. listopadu 1938,

Vojín Ladislav Zita (1914 – 1938), Hrob vojína Zity na tzv. nemocničním hřbitově ve Slaném; foto podobenka na hrobě ve Slaném; foto autor.

Zita v nesouhlasné reakci na tento rozkaz spáchal sebevraždu zastřelením. V kronice praporu jsou události věnovány následující řádky:

K neuspořádaným rodinným poměrům (vztah s manželkou se pokusil rozloučit a Zita měl jistě a jeho manželka snad syfilis) se připojil příkaz k odeslání ke kárné rotě v Jincích a Zita spáchal sebevraždu. Zita, v civilu lesní a zemědělský dělník, po sobě zanechal syna Ladislava. V dopise na rozloučenou uvedl, že byl potrestán nespravedlivě a že z jeho rodiny nebyl nikdo nikdy zavřen. Uvedl, že není schopen takovou ostudu snést.⁴

Smrt nenastala 25. listopadu okamžitě, ale až ve 22.50 hodin⁵ ve slánské všeobecné veřejné nemocnici, kam byl odeslán.⁶ Vojenský pohřeb se

článek 10: *Podle rozkazu velit. I. sboru čj. 44783/T.3.odděl 1938 ze dne 19. 11. 1938 odesílám dne 25. listopadu 1938 k disciplinárnímu oddělu v Jincích níže uvedené mužstvo cykl. praporu 1:*

Vojína Jaroslava Skalického, 1915 – 271 – 1937, 2. roty

voj. v zál. Ladislava Zitu, 1914 – 318 – 1936

voj. v zál. Františka Ahnela, 1914 – 193 – 1936, oba RDZ

..... Jako eskortu určí rota d. z. jednoho energického poddůstojníka a 2 muže. Transport odjede dne 25. t. m. ve 4.10 hodin ze stanice Slaný.

⁴ VÚA – VHA, fond CP1, kart. 2, čj. 6489, 2882 a 164/1938 a 168/dův./1938 a Plachý, Jiří: *Nástin personálních ztrát československé armády v době od 21. května 1938 do 31. března 1939.* Praha 2009, s. 123.

⁵ VÚA – VHA, *Denní rozkaz Cyklistického praporu 1, č. 276, Slaný, 26. listopadu 1938, článek 2, čj. 6475/1938.*

⁶ VÚA – VHA, *Denní rozkaz Cyklistického praporu 1, č. 275, Slaný, 25. listopadu 1938, článek 5: Na návrh šéflékaře praporu odeslal jsem dnes voj. Ladislava Zitu, roty d. z. – k léčení do všeob. veřejné nemocnice ve Slaném.*

konal druhého dne.⁷ Cyklistický prapor 1 se o pohřbu svého příslušníka zmiňuje v dokumentech následovně:

Dne 28. listopadu 1938 v 15.00 hodin koná se pohřeb zemřelého vojína v zál. Ladislava Zity, cykl. prap. 1, roty d. z., a to ze všeobecné veřejné nemocnice ve Slaném na místní vojenský hřbitov. Pohřeb bude vypraven podle předp. A-I-1, čl. 901. Nosiče křížku a 6 nosičů rakve určí rota d. z.⁸ Jako deputace pohřbu zúčastní se: velit. roty d. z., jeden děle sl. poddůst., jeden aspirant a 3 vojíni, téže roty. Sraz ve 14.30 hodin 28. 11. t. r. na nádvoří všeob. veřej. nemocnice ve Slaném – před umrlčí komorou. Vykopání hrobu zařídí zákop. četa praporu dne 28. t. m. dopoledne.⁹

Na hrobě č. 9 na tzv. nemocničním hřbitově ve Slaném je jeho fotografie v uniformě československé armády a nápis *Ladislav Zita † 1917*. Chybně uvedený rok smrti odpovídá původně zde uloženému pěšáku c. a k. pěšího pluku č. 53.¹⁰

Sebevraždy v období mírového stavu se nevyhnuly samozřejmě ani armádě rakousko-uherské monarchie v letech před vypuknutím světové války. Příkladem mohou být vojíni pražského c. a k. pěšího pluku č. 28 ze Slánska:

Vojín **Antonín Jun**, příslušník 10. setniny, narozený roku 1873 Smečno, okres Slaný, svobodný, se 18. února 1897 zastřelil v tyrolském městě Trident.¹¹ Na tridentském městském hřbitově byl pohřben 20. února.¹²

Svobodník **Karel Antonín Studnička**, příslušník 8. setniny, narozený Buštěhrad, okres Smíchov, stár 23 let, svobodný, spáchal sebevraždu 23. srpna 1900 v Českých Budějovicích. Na českobudějovickém vojenském hřbitově byl pohřben 25. srpna.¹³

Vojín **Václav Havelka**, příslušník 14. setniny, narozený roku 1883 Motyčín, okres Slaný, svobodný, se 9. listopadu 1904 oběsil v českobudějo-

⁷ Matrika městských hřbitovů obce Slánské, vydána dne 16. září 1921 (III. Hřbitov), str. 21 potvrzuje den pohřbu 28. 11. 1938.

⁸ Rota doprovodných zbraní.

⁹ VÚA – VHA, Denní rozkaz Cyklistického praporu 1, č. 276, Slaný, 28. listopadu 1938, článek 3, čj. 6475/1938.

¹⁰ V hrobě byl původně uložen Alija (Ilijč) Palajič, narozený v Chorvatsku, pěšák c. a k. pěšího pluku č. 53, který zemřel 10. 2. 1917 ve slánské nemocnici a jeho tělo bylo později exhumováno. Viz Slánský Obzor, ročník XXV., rok 1917, str. 32–43 a Matrika městských hřbitovů obce Slánské, vydána dne 16. září 1921 (III. Hřbitov), str. 21. Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Slaný – číslo VH: CZE2124-40901*) s chybným datem úmrtí 28. 11. 1938. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=35818> [cit. 23. 11. 2022].

¹¹ Tehdejší Trient, nyní severoitalské Trento.

¹² VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 134 a 135.

¹³ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 143.

vických Kasárnách Františka Josefa. Na vojenském hřbitově v Českých Budějovicích byl pohřben 11. listopadu.¹⁴

Vojín **Karel Hlas**, příslušník 7. setniny, narozený 8. 8. 1887 Chvatěru-by, okres Slaný, tamtéž příslušný, svobodný, se 11. ledna 1909 zastřelil v třeboňských kasárnách. Na hřbitově Sv. Alžběty v Třeboni byl pohřben 13. ledna.¹⁵

Vojín **Josef Mrázek**, příslušník 4. setniny, narozený 1887 Nové Strašecí, okres Slaný, tamtéž příslušný, svobodný, se 19. srpna 1910 oběsil v tyrolském Tridentu. Na tridentském městském hřbitově byl pohřben 21. srpna.¹⁶

Svobodník **Václav Janoušek**, příslušník 4. setniny, narozený roku 1892 Vítov, okres Slaný, tamtéž příslušný, svobodný, se 11. února 1912 zastřelil v tyrolském městě Trident. Na tridentském městském hřbitově byl pohřben 13. února.¹⁷

Vojín **Josef Šmolc**, příslušník 10. setniny, narozený roku 1889 Kladno, domovskými příslušný Libušín, okres Slaný, svobodný, se 18. února 1914 zabil střelou do hrudi ve velkých pěchotních kasárnách v tyrolském Innsbrucku. Na innsbruckém vojenském hřbitově byl pohřben 21. února.¹⁸

Zda příčinou úmrtí těchto mladíků ve věku 20 – 24 let byla nešťastná láska, rozrušení mysli či šikana ze strany nadřízených¹⁹ se již asi nedozvíme. Obsahem studie jsou však především sebevraždy c. a k. vojáků ze Slánska v letech války 1914–1918 a v případě legionářů až do roku 1920, kterým je věnován následující text.

Prvními jsou muži, kteří si jako vojáci monarchie na život sáhli již v počátečních měsících válečného konfliktu. Můžeme spekulovat, zda byla důvodem obava z těžkostí života v polních podmínkách na frontové linii, či rodinná situace, pravý důvod však neznáme.

Vojín **Josef Hrabánek** byl vozatajec²⁰ náhradního útvaru vozatajského praporu č. 8, narozený roku 1890 v obci Doksy, okres Kladno. V civilu

¹⁴ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 151.

¹⁵ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 165.

¹⁶ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 168.

¹⁷ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 171.

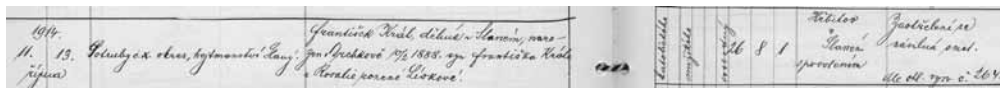
¹⁸ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. V. 1884–1915., poř. č. 862, Fol. 173.

¹⁹ *V té době se pozastavovala veřejnost nad šikanováním vojáků, zvláště českých. Některé případy sebevražd na vojně byly předmětem intervencí ve vídeňském parlamentu (poslanec V. Klofáč), psalo se o tom i v denním tisku. Viz POKORNÝ František, Deník legionáře v Rusku. Vzpomínky na vojenskou a válečnou službu 1912–1920, Brno 2020, s. 33.*

²⁰ *Ersatzreserve Trainsoldat.*

obchodník, svobodný, domovsky příslušný Stochov, okres Slaný. Dne 4. srpna 1914 se zastřelil v Družci. Byl pohřben 6. srpna na místním hřbitově v Družci.²¹

Vojín **František Král** byl dragoun náhradní eskadrony dragounského pluku č. 14, narozený 10. února 1888 v obci Drchkov, okres Slaný. V civilu dělník ve Slaném, svobodný. Dne 11. října 1914 se zastřelil ve Votrubech (nyní Slaný – Otruby). Byl pohřben 13. října na městském hřbitově ve Slaném.²²

Zápis o úmrtí Františka Krále (1888 – 1914); Kniha zemřelých města Slaný.

Jednoroční dobrovolník čestný četař **František Tůma** byl příslušník náhradního útvaru vozatajského oddílu č. 8 vozatajského praporu č. 8²³ v Praze – Vršovicích, narozený roku 1894 v obci Neprobylice, okres Slaný. Zde byl i domovsky příslušný, v civilu hospodářský praktikant, svobodný. Dne 30. srpna 1915 se zabil prostřelením hlavy ve Strašnicích. Byl pohřben 2. září na Olšanských hřbitovech v Praze,²⁴ v rodinném hrobě.²⁵

Vojín **Antonín Hilmer** byl příslušník IV. náhradní setniny pěšího pluku č. 28, narozený roku 1875 v obci Trnovany (*Turn*), okres Teplice, domovsky příslušný Rynholec, okres Slaný. Bydlel v Mostě č. 106, v civilu laborant, ženatý. Dne 2. ledna 1916 z důvodu své nevléčitelné nemoci (která však ve vojenských dokladech není blíže specifikována) spáchal sebevraždu v záložní nemocnici v Mostě. Byl pohřben 5. ledna na městském hřbitově v Mostě.²⁶

Vojín **František Bradáč** byl příslušník IV. náhradní setniny pěšího pluku č. 28, narozený roku 1873 v obci Vraný, domovsky příslušný Klobuky,

²¹ VÚA – VHA, Train Division No. 8. Sterbe Matrik 1910–1931 Tom. I., tschech. Slow. Trainbataillon No 1., poř. č. 1466, Fol. 33 a VÚA – VHA, matrika zemřelých Praha – posádková nemocnice 11 (XIV) 1905–1919, poř. č. 1683, Fol. 176.

²² VÚA – VHA, Sterbenmatrikel des Drag. Rgtr No 14 1884–1919 V., poř. č. 1355, Fol. 94 a Kniha zemřelých města Slaný, Slaný 59 231, Fol. 229. Veškeré údaje z matrik narození a úmrtí jsou přístupné z <https://ebadatelna.soapraha.cz/pages/SearchMatrikaPage?1> [cit. 23. 11. 2022].

²³ K. u. k. Trainbataillon No. 8, K. u. k. Traindivision N° 8, Ersatzdepot. Listek z tzv. bílé kartotéky VÚA – VHA ho uvádí, patrně nesprávně, jako šikovatele divizního trénu 8. Viz www.vuapraha.cz/wp-content/uploads/2022/06/Tuma-Frantisek-012.jpg [cit. 23. 11. 2022].

²⁴ VÚA – VHA, Train Division No. 8. Sterbe Matrik 1910–1931 Tom. I., tschech. Slow. Trainbataillon No 1., poř. č. 1466, Fol. 23.

²⁵ Rodina Chourova, VI. hřbitov, oddělení 5. Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Praha 3 - číslo VH: CZE0003-39262*) s chybným zápisem úmrtí *padl v boji*. Viz www.evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=210691 [cit. 23. 11. 2022].

²⁶ VÚA – VHA, Sterb-Register des k. u. k. Infanterieregiments No. 28. Tom. VI., 1914–1917, poř. č. 863, Fol. 188 a kmenový list.

Hrob Františka Tůmy (1894 – 1915)
na Olšanských hřbitovech v Praze;
CEVH – databáze vojenských hrobů.

Detail nápisu na hrobě F. Tůmy;
CEVH – databáze vojenských hrobů.

oboje v okrese Slaný.²⁷ V civilu truhlář, ženatý. Dne 14. února 1916 se oběsil v lese u Vraného. Byl pohřben 23. února na místním hřbitově ve Vraném. Jeho jméno je v obci uvedeno na pomníku obětem války.²⁸

Vojín **Martin Kavlík** byl příslušník 9. setniny pěšího pluku č. 24, narozený roku 1889 v obci Račany (Radčany)²⁹ č. d. 20, okres Vimperk, svobodný. Byl léčen s plicní tuberkulózou a poruchou nervového systému v záložní nemocnici ve Slaném. Dne 23. dubna 1916 se oběsil ve Slaném č. d. 608. Byl pohřben 25. dubna na tzv. nemocničním hřbitově ve Slaném,³⁰ hrob č. 952.³¹ Jeho jméno je uvedeno na pomníku v obci Bošice.³²

Náhrobek vojína Martina Kavlíka (1889 – 1916) na tzv. nemocničním hřbitově ve Slaném; foto autor.

Pomník se jménem Martina Kavlíka v obci Bošice; CEVH – databáze vojenských hrobů.

²⁷ VÚA – VHA, Sterb-Register des k. u. k. Infanterieregiments No. 28. Tom. VI., 1914–1917, poř. č. 863, Fol. 184 a kmenový list.

²⁸ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Vraný* - číslo VH: CZE2124-31415), jako příčina úmrtí je však chybně *padl v boji* a nejsou zde k jeho osobě žádné další údaje. Viz <https://evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=371184> [cit. 23. 11. 2022].

²⁹ Nyní osada Hradčany, součást obce Bošice, okres Prachatice.

³⁰ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Slaný* – číslo VH: CZE2124-40884). Viz <https://evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=171334> [cit. 23. 11. 2022].

³¹ Kniha zemřelých města Slaný, Slaný 59 283, Fol. 281 a Zprávy o raněných a nemocných (*Nachrichten über Verwundete und Kranke*) č. 500 ze dne 15. 6. 1916.

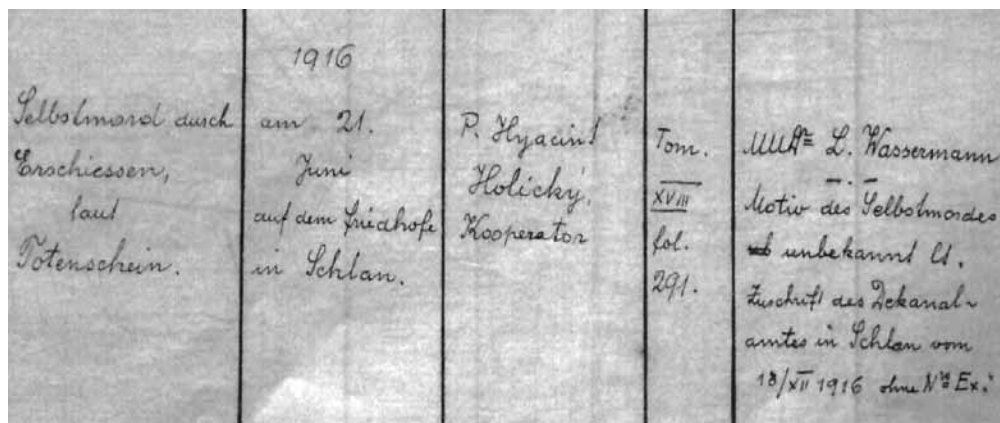
³² Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Bošice* – číslo VH: CZE3116-10496). Je posledním z osmi zemřelých vojáků z obce Hradčany a nápisem *Martin Kavlík Č. 14*. Viz <https://evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=8245> [cit. 23. 11. 2022].

Vojín **Josef Kuba** byl okresním domobranec-
kým velitelstvím č. 8 v Praze přidělen k želez-
ničnímu strážnímu oddílu Stryj, ve stejnojmenném
okresním městě v Haliči. Narozený roku
1874 ve městě Smečno, okres Slaný, v civilu
strojník, ženatý. Následkem sebevraždy přeje-
tím zemřel 26. dubna 1916 v polní nemocnici
č. 9/5 (509) Stryj. Byl pohřben 28. dubna na
vojenském hřbitově ve Stryji, hrob č. 268.³³

Vojín **Josef Krysl** byl příslušník I. ná-
hradní setniny pěšího pluku č. 28, narozený
roku 1892 ve městě Slaný, domovs-
ky příslušný tamtéž.³⁴ V civilu zahradník, ženatý. Dne
19. června 1916 se zastřelil ve Slaném. Plu-
kovní matrika zemřelých v poznámce k úmrtí
konstatuje, že motiv sebevraždy není znám.
Byl pohřben 21. června na tzv. nemocnič-
ním hřbitově ve Slaném.³⁵

Náhrobek vojína Krysla (Krisla) na
tzv. nemocničním hřbitově ve Sla-
ném; foto autor.

Detail zápisu úmrtí vojína Josefa Krysla (1892 – 1916) z plukovní matriky zemřelých IR 28 s poznám-
kou, že motiv sebevraždy není znám; VÚA – VHA Praha.

³³ VÚA – VHA, Kniha zemřelých v pol. nemocnicích sv. V., poř. č. 1829, Fol. 14 (186). Muž s totožným jménem i příjmením je uveden na pomníku obětem války v obci Svinařov (v databázi vojenských hrobů v ČR číslo VH: CZE2109-3354), kde je však jako příčina úmrtí chybně *padl v boji* a nejsou zde k jeho osobě žádné další údaje. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=29153> [cit. 23. 11. 2022].

³⁴ VÚA – VHA, Sterb-Register des k. u. k. Infanterieregiments No. 28. Tom. VI., 1914–1917, poř. č. 863, Fol. 189.

³⁵ Na náhrobku je nápis *Josef Krysl † 1916*. Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Slaný - číslo VH: CZE2124-40854*). Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=298481> [cit. 23. 11. 2022].

Vojín **Antonín Jelen** byl příslušník 7. setniny (kulometný oddíl I.) pěšího pluku č. 91, narozený roku 1886 v obci Miletice,³⁶ okres Slaný, domovský příslušný tamtéž. V civilu rolník a ekonom, svobodný. Za statečnost před nepřitelem mu 30. dubna 1916 byla propůjčena bronzová medaile za statečnost (*Bronzene Tapferkeitsmedaille*). Dne 28. října 1916 si z důvodů momentálního pohnutí myslí na cestě Gabrovica – Kobježlava (Kobila glava) na kótě 270, v rakouském Přímoří (okres Sesana) prostřelil hlavu. Byl pohřben téhož dne na místním hřbitově v obci Gabrovica.³⁷ Jeho jméno je uvedeno na pomníku v rodné obci.³⁸

Dalším případem je voják, kterého zlomilo zajetí a podmínky v něm. **František Pauer** se narodil 26. listopadu 1875 ve Slaném č. 176. Otec Josef Pauer byl *povožník v Slaném*. Matka Barbora, rozená Čížková, byla dcera *šafáře na odpočinku v Budeničkách*. Město bylo nejprve i jeho domovskou obcí, než se jí posléze stala obec Dolín. Profesí stavitel, ženatý. Dne 12. března 1896 byl odveden k pražskému c. a k. pěšímu pluku č. 28.³⁹ Presenční službu nastoupil až 6. října 1897 a ukončil v hodnosti četaře, když byl k 6. září 1900 odeslán na trvalou dovolenou a k poslednímu dni roku 1900 do zálohy. K 31. prosinci 1906 je převeden k pražskému c. a k. zeměbranceckému pěšímu pluku č. 8. Po dvou letech je 31. 12. 1908 ze svazku zeměbrany propuštěn, čímž skončila jeho vojenská branná povinnost. V té době uvádí bydliště v obci Vejprnice (*Weiprnitz*) na Plzeňsku. Později je uváděna též domovská příslušnost přímo v Plzni.⁴⁰

Po vypuknutí války byl povolán jako tzv. zeměbrancecký inženýr a odeslán v hodnosti nadporučíka domobrany jako inženýr k ženijnímu ředitelství do Přemyšlu,⁴¹ kde po obležení a kapitulaci této pevnosti padl 22. března 1915 do ruského zajetí.⁴² Z Haliče a evropské části carské říše

³⁶ Nyní Černuc – Miletice.

³⁷ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment Nr. 91 Sterb-Register Tom. IV Jahr 1914–1917, poř. č. 594, Fol. 178 a kmenový list.

³⁸ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Černuc - číslo VH: CZE2124-55408*), jako příčina úmrtí je však chybně *padl v boji*. Na pomníku je jako šestý z jedenácti zemřelých vojáků z Miletic s nápisem *JELEN Antonín č. 10. stár 31 r.* Viz <https://evidencev.h.army.cz/evidence/detail-osoby?id=371184> [cit. 23. 11. 2022].

³⁹ V dokladech je uváděn rovněž s příjmením Paur (viz např. Matrika zemřelých, poř. č. 865) a po vypuknutí války též jako Pour (viz např. Matrika zemřelých, poř. č. 133).

⁴⁰ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. VIII. 1914–1921, poř. č. 865, Fol. 145, VÚA – VHA, ZVV Praha duchovní zpráva katolická Matrika zemřelých Tom. VII. 1914–1919, poř. č. 133, Fol. 205 a kmenový list.

⁴¹ V kmenovém listu je uváděna též příslušnost k ženijnímu praporu 4, a v některých dokladech je veden jako kmenový příslušník IR 28.

⁴² Po prvním obležení Přemyšlu (26. 9. – 9. 10. 1914) následovalo druhé od 9. listopadu 1914 do 22. března 1915, kdy velitel Přemyšlu generál pěchoty Hermann Kusmanek von Burgneustädten kapituloval s celou posádkou. Do ruského zajetí upadlo na 120 000 rakousko-uherských vojáků, mezi nimi devět generálů. Jejich jména se veřejnost habsburské monarchie dozvíдалa od května 1915 do února 1916 ze seznamů „Váleční zajatci v Přemyšlu“ vydávaných c. a k. Ministerstvem války.

1021/82

Úmrtí oznámení.

Hodnost a pluk	Jméno	Narození				Náboženství	Stav	Povolání	Příslušnost	Kdy a kde		Podpisy očitých svědků smrti
		místo	okres	země	rok					padl (zemřel - nemoc)	pohřben	
rotm. n.č. poddůst. 1. ppl. 28.1. pěšího řad.	František Pauera	Slany	"	C.	1875.	Kř. kat.	řevat	stavitel	seborojda v nemocniční přízemí	29. května 1916. v út. chorob. Jásant	30. 10. 1916. voj. hr. Jásant.	<p>Vít Jířilohy!</p> <p>Radkové mrdí: prof. Maxa, praporečník, F. Rhoták, Josef Schejbal.</p>

Úmrtí oznámení Františka Pauera (1875 – 1916); VÚA – VHA Praha.

byl poslán na východ (do současného Uzbekistánu).⁴³ Zajímavou vzpomínku na cestu zajatců železnicí od 28. března z Přemyšlu po trase Lvov – Brody – Radziwilow – Dubno – Zvolbumov – Kyjev – Rovno – Voroněž – Penza – Syrzaň – Samara – Kinel – Buzuluk – Orenburg – Akjubinsk – Čelkar – Turkestan – Aris – Taškent, kam zajatci dorazili v noci mezi 16. a 17. dubnem, sepsal Josef Adámek, tehdejšího záložní poručík c. a k. zeměbrany, zajatý rovněž po pádu Přemyšlu.⁴⁴ František Pauer (Paur) patřil do okruhu jeho přátel v zajetí.⁴⁵ Objasňuje také důvody, vedoucí k jeho úmrtí 29. října 1916 v ústavu choromyslných v uzbeckém Taškentu, když se v rozrušení mysli oběsil a následujícího dne byl pohřben⁴⁶ na taškentském vojenském hřbitově:

Myslím, že je štěstí pro člověka, že je mu budoucnost zakryta závojem. Kdyby nám byl tehdy někdo řekl, že se vrátíme domů až v roce 1920, myslím, že by si byli mnozí zoufali. Takhle jsme se těšili naději, že příštím rokem bude konec. Tak uplynuly plné čtyři roky v naději, že bude mír – a nebyl! Ovšem bylo mnoho případů, že jednotlivci nevydrželi a duševně se zhroutili, někteří skončili sebevraždou (stavitel Paur z Plzně a duševně se zhroutil stavitel Mužík ze Žamberka).⁴⁷

Nedostatečná psychická odolnost se však nevyhýbala ani výrazně mladším vojákům, kteří ještě ani neprošli frontovou zkušeností. Vojín **František Krása** byl příslušník 2. náhradní setniny pěšího pluku č. 28, narozený 10. prosince 1894 v obci Hostouň, okres Kladno, příslušný tamtéž.⁴⁸ V civilu hutní zámečnick, svobodný. Dne 9. prosince 1916, v předvečer svých 22. narozenin, se oběsil na hřbitově v Hostouni. Byl pohřben 12. prosince na místním hřbitově v Hostouni. Jako důvod sebevraždy je v matrice zemřelých IR 28 uváděno šílenství a připojeno, že nebyl v poli. Farní matrika důvod vidí *patrně z náhlé choromyslnosti*.⁴⁹

⁴³ Tehdejší ruská gubernie Syr Daria.

⁴⁴ Text Josefa Adámka *Trochu vzpomínek z I. světové války a ze zajetí 1914–1920* byl zveřejněn v časopise *Historie a vojenství*, čísla 4/2002 a 1/2003. Viz www.digitalniknihovna.cz/dsmo/view/uuid:61ea78d1-ad92-4c3d-838f-beb16072ec4a?page=uuid:5dddc5c7-5df4-11ea-88c5-001b63bd97ba [cit. 23. 11. 2022].

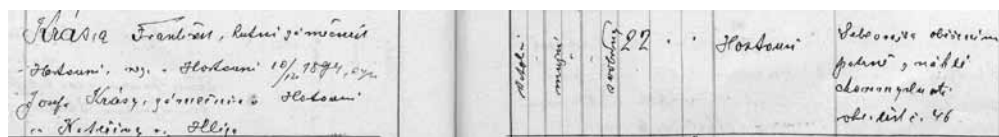
⁴⁵ *Kromě nejbližších sousedů naší světnice, ... seznámil jsem se blíže s ... těmi staviteli, o kterých jsem se už blíže zmínil, s Rudolfem Šimůnkem z Tábora, s Pauerem z Plzně (v r. 1916 se oběsil) ...* . Viz *Trochu vzpomínek z I. světové války a ze zajetí 1914–1920*, s. 130.

⁴⁶ Je uváděno též datum úmrtí 17. a pohřbu 18. října 1916, jedná se patrně o data juliánského kalendáře, v Rusku používaného do 31. 1. 1918. Datum 17. 10. 1916 juliánského kalendáře je 30. 10. 1916 gregoriánského kalendáře, platného u nás. Viz <https://kalendar.beda.cz/prevod-mezikalendari> [cit. 23. 11. 2022].

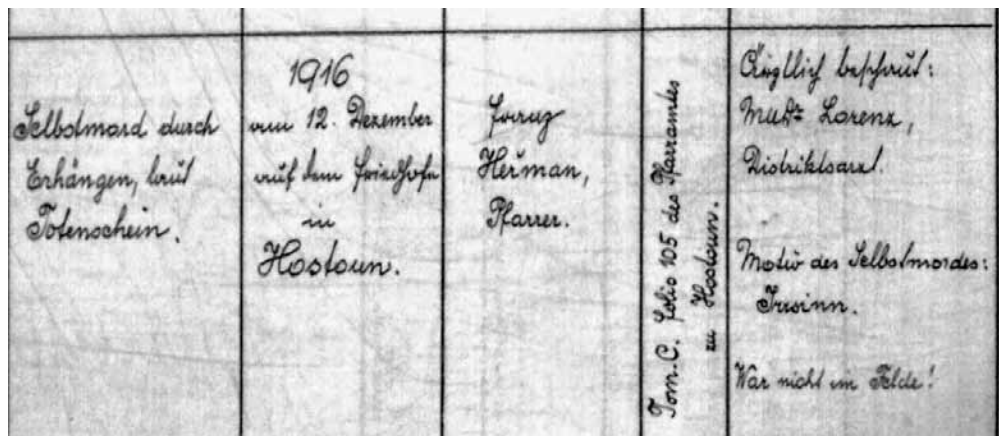
⁴⁷ *Trochu vzpomínek z I. světové války a ze zajetí 1914–1920*, s. 135.

⁴⁸ VÚA – VHA, Sterb-Register des k. u. k. Infanterieregiments No. 28. Tom. VI., 1914–1917, poř. č. 864, Fol. 169.

⁴⁹ *Kniha zemřelých obce Hostouň, Hostoun 29 110, Fol. 105.*

Zápis o úmrtí Františka Krásý (1894 – 1916); Kniha zemřelých obce Hostouň.

Detail zápisu úmrtí vojína Krásý z plukovní matriky zemřelých IR 28 konstatující, že motivem sebevraždy bylo šilenství; VÚA – VHA Praha.

Existují studie, že období vánoc, zvláště pak při odloučení od blízkých, může přivodit úzkostné stavy. To mohl být případ i následujícího vojáka. **Václav Poch** se narodil 29. ledna 1881 v obci Hnidousy č. 24, okres Slaný, kde byl též příslušný. Otec Ignác Poch byl *horník v Hnidousích, čís. 24*. Matka Anna, rozená Bernášková, byla dcerou horníka.⁵⁰ Profesí horník. Dne 4. května 1904 byl určen do náhradní zálohy k pražskému c. a k. pěšímu pluku č. 28 (IR 28), u kterého k aktivní službě nastoupil 3. října a do 27. listopadu 1904 absolvoval základní osmítýdenní vojenský výcvik.

Po vypuknutí války nastoupil 27. července 1914 do řad III. náhradní setniny IR 28.⁵¹ V počátku válečného konfliktu byl jako příslušník 13. polní setniny zraněn.⁵² Po vyléčení byl poslán na balkánské bojiště. Zde v Albánii se 27. prosince 1916 oběsil v polní nemocnici 4/14 v Tiraně. Pohřben byl 28. prosince na vojenském hřbitově v Tiraně.⁵³ Jeho jméno je

⁵⁰ Kniha narozených obce Hnidousy, Pchery 31 068, Fol. 65.

⁵¹ VÚA – VHA, Kmenový list.

⁵² Uváděno v tzv. Seznamu ztrát č. 106, vydaném dne 18. 1. 1915. Viz <https://des.genealogy.net/search/show/14309283> [cit. 23. 11. 2022].

⁵³ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment N. 28. Sterb-Register Tom. VII. Jahr 1914–1918, poř. č. 864, Fol. 17 a VÚA – VHA, Tirana – polní nemocnice 1404 (4/14) 1916–1918, poř. č. 1874, Fol. 19.

uvedeno na pomníku v rodné obci Hnidousy (nyní Švermov, jedna ze čtvrtí Kladna).⁵⁴

Dalším možným důvodem mohla být dlouhodobá vyčerpanost z válečných podmínek a nedostatek víry v konec války a návrat domů. Vojín **Antonín Šebesta** byl dělostřelec 5. baterie polního dělostřeleckého pluku č. 109,⁵⁵ narozený roku 1895 v obci Kmetiněves, okres Slaný, domovsky příslušný tamtéž.⁵⁶ V civilu rolník, svobodný. Dne 1. června 1918 se oběsil v italské obci Mianes (Miane), okres Valdobbadiene. Byl pohřben téhož dne na místním hřbitově v Cison (Cison di Valmarino), okres Vittorio. Jeho jméno je v rodné obci uvedeno na pomníku obětem války.⁵⁷

Po uzavření tzv. Brestlitevského míru s Ruskem se vracely velké počty rakousko-uherských zajatců, odvyklých vojenskému životu, zpět do armády a jejich nespokojenost a neochota znovu bojovat občas vyústila ve vzpoury, nebo také v sebevraždy. **Karel Frajman**⁵⁸ se narodil 25. října 1885 v obci Stelčoves, resp. její části Stelčoves důl,⁵⁹ okres Smíchov (nyní Stehelčeves, okres Kladno), domovsky příslušný Podlešín, okres Slaný. Kočí, ženatý. Dne 20. dubna 1906 byl odveden k c. a k. pěšímu pluku č. 91 (IR 91), u kterého nastoupil k aktivní službě 8. října téhož roku do 2. polní setniny v jižní Dalmácii.⁶⁰ K 2. prosinci 1908 obdržel Vojenský jubilejní kříž (*Militär-Jubiläumskreuz*),⁶¹ k 24. listopadu 1909 byl odeslán na trvalou dovolenou a k poslednímu dni roku odchází do zálohy.⁶²

⁵⁴ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Kladno - číslo VH: CZE2109-31403*), jako příčina úmrtí je však chybně *padl v boji* a nejsou zde k jeho osobě žádné další údaje. Viz <https://evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=235297> [cit. 23. 11. 2022]. Muž s totožným jménem i příjmením je uveden v obci Srby (v databázi vojenských hrobů v ČR jako *Tuchlovice - číslo VH: CZE2109-27749*), jako příčina úmrtí je však chybně *padl v boji* a nejsou zde k jeho osobě žádné další údaje. Viz <https://evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=128353> [cit. 23. 11. 2022].

⁵⁵ *Feldkartiniereregiment Nr. 109* vznikl na jaře 1918 při reorganizaci dosavadních pluků polních kanónů (*Feldkanonenregiment*) a polních houfnic (*Feldhaubitzzregiment*). Seznam ztrát č. 692, vydaný dne 24. 8. 1918, uvádí Šebestovu příslušnost k 5. baterii pluku těžkého polního dělostřelectva č. 9 (*k. u. k. schw. FAR. Nr. 9, 5. Batt.*). Viz <https://des.genealogy.net/search/show/21945225> [cit. 23. 11. 2022].

⁵⁶ VÚA – VHA, dělostřelecké pluky – společná matrika, poř. č. 1227, Fol. 152.

⁵⁷ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Kmetiněves - číslo VH: CZE2124-54012*), jako příčina úmrtí je však chybně *padl v boji* a nejsou zde k jeho osobě žádné další údaje. Viz <https://evidencveh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=285899> [cit. 23. 11. 2022].

⁵⁸ Ve vojenských dokumentech je též uváděn jako *Frajmann* či *Freimann*.

⁵⁹ Černouhelný hlubinný důl, ležící severozápadně od obce, směrem na Cvrčovice.

⁶⁰ I. prapor IR 91, jehož součástí byla i 2. polní setnina, byl od roku 1906 umístěn v Dalmácii, s velitelstvím ve městě Teodo na břehu kotorského zálivu (nyní černohorské město Tivat).

⁶¹ Vojenské vyznamenání založené císařem Františkem Josefem I. u příležitosti šedesátého výročí jeho nastoupení na trůn. Nositeli se stali všichni aktivní důstojníci, sloužící ke dni císařova jubilea, i poddůstojníci a mužstvo, kteří k uvedenému výročí měli odslouženy alespoň 2 roky aktivní služby.

⁶² VÚA – VHA, Kmenový list.

Jako záložní voják IR 91 byl 15. prosince 1912 prezentován k výjimečné aktivní službě, když destabilizace balkánského regionu, zejména s ohledem na rostoucí neklid v monarchiích nedávno anektovaných oblastech Bosny a Hercegoviny, uvedla ozbrojené síly Rakouska–Uherska na Balkáně do pohotovosti. Dne 23. srpna 1913 byl deaktivován, odeslán zpět do zálohy a oceněn Pamětním křížem 1912–1913.⁶³

Po vypuknutí války nastoupil 27. července 1914 opět do řad IR 91, do 14. setniny. V bojích mezi 16.–26. listopadem 1914 byl raněn⁶⁴ a se střelným zraněním levého lokte léčen v záložní nemocnici ve městě Csáktoronya,⁶⁵ v uherské části monarchie.⁶⁶ Po návratu k pluku na ruské frontě padl 19. března 1915 do zajetí, udáván je pobyt ve městě Wjatka⁶⁷ v ruském Povolží.⁶⁸ Po podepsání Brestlitevského míru 3. března 1918 se jako osvobozený válečný zajatec vrátil do vlasti a jako navrátilce z Ruska byl opět zařazen do rakousko–uherské branné moci a svého pluku. Dne 19. října 1918 se vrhl pod jedoucí vlak na železniční koleje v obci Deutsch Wagram.⁶⁹ Úmrtí matrika pluku konstatuje *samovraždu odříznutím hlavy*.⁷⁰ Byl pohřben 23. října na hřbitově v Deutsch Wagram, hrob č. 161.⁷¹

Pavel Jindřich se narodil 28. června 1895 v obci Vinařice č. d. 6, okres Slaný, domovsky příslušný tamtéž. Otec Josef Jindřich byl dělník ve Vinařicích č. 6, narozený v Hospozíně, okres Slaný. Matka Anna, rozená Hejduková, byla dcerou domkáře ve Zvoleněvsi č. 27.⁷² V civilu horník, svobodný, politickou orientací sociální demokrat. Jako voják c. a k. pěšího pluku č. 13 padl 26. srpna 1915 v lokalitě Černovice do zajetí.

Do legií se přihlásil ze zajetí v Kyjevě. Do čsl. vojska byl zařazen 9. října 1917 v ukrajinském Borispolu (osobní číslo 31.137), 24. října byl zařazen do 8. střeleckého pluku, kde sloužil v 6. rotě, od 2. listopadu byl převelen do 4. roty téhož pluku. Dne 26. listopadu obdržel jednodenní dovolenku k návštěvě Kyjeva, ze které se však již ke své jednotce nevrátil. Byl proto 30. listopadu 1917 vyškrtnut ze seznamu 8. pluku a 4. roty jako zběh.⁷³

⁶³ Pamětní kříž 1912–1913, zvaný též Mobilizační kříž (*Erinnerungskreuz 1912/13*) císař František Josef I. založil 9. července 1913 jako ocenění pro příslušníky armády, kteří byli v aktivní službě v období Balkánských válek 1912–1913.

⁶⁴ Viz <https://velkavalka.info/seznamyztrat/detail.php?id=43613> [cit. 23. 11. 2022].

⁶⁵ Nyní město Čakovec v severním Chorvatsku, u hranice s Maďarskem.

⁶⁶ Viz Zprávy o raněných a nemocných (*Nachrichten über Verwundete und Kranke*) č. 274 ze dne 8. 2. 1915.

⁶⁷ Viz Kmenový list a <https://des.genealogy.net/search/show/17639715> [cit. 23. 11. 2022].

⁶⁸ Město od roku 1934 přejmenované na Kirov.

⁶⁹ Obec v Dolních Rakousech (Niederösterreich), nazývaná česky Ogruň, je známa především díky bitvě u Wagramu z července 1809.

⁷⁰ VÚA – VHA, Kniha zemřelých čs. pěšího pluku č. 1. 1914–1921 Tom. VI., poř. č. 596, Fol. 53 a VÚA – VHA, Druhopsis knihy zemřelých čs. pěšího pluku č. 1. (býv. 91. a stř. pl. 29.) svazků V. a VI. 1919–1923, poř. č. 603, Fol. 57.

⁷¹ Viz www.vuapraha.cz/soldier/17569232 [cit. 23. 11. 2022].

⁷² Kniha narozených obce Vinařice, Pchery 44 082, Fol. 80.

⁷³ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře: 26/11 1917 udělena mu jednodenní dovolená do

Složitá situace na Ukrajině a především v Kyjevě, kde se některé legionářské jednotky mezi 11.–17. listopadem 1917 zapojily do pouličních bojů ve městě, přinesla ochladnutí vztahu mezi Čechy a ukrajinskými nacionalisty.⁷⁴ To bylo důvodem, proč docházelo k různým konfliktům, naši dobrovolci byli chytáni na nádražích, vytahováni z vlaků, odzbrojováni, arestováni.⁷⁵

Zda se Pavel Jindřich opravdu rozhodl zběhnout a vrátit do vlasti beze zbraně v ruce či byl obětí výše popsaných okolností, které mu zabránily vrátit se zpět ke 4. rotě, nebo se dostal do jiných nepředvídaných událostí, již nevíme. Víme jen, že se na jaře 1918 vrátil zpět na rodné Slánsko, kde 22. dubna 1918 dobrovolně umírá na katastru obce Pchery. Jeho bratr Josef po vzniku Československé republiky na jeden z dotazníků, upřesňujících údaje zemřelých legionářů, 21. února 1920 napsal:

*1918 přešel přes Okrajinu a nechal se přejeti vlakem na katastru Pchery – Saky místní dráha Střebichovice - Kralupy 22. IV. 1918
Sturzujе jeho bratr Jindřich Josef*⁷⁶

Kniha				narozených.		
Roč. mesic a den	Jmeno křtěno	Jmeno pokřtěno	Míst. jeho dom. bytosti pozemk. území, kraj	Otec	Matka	Kmotrové
28. 3. 1895	Jindřich	Pavel	Vinařice u Slánska	Josef Jindřich	Anna Hájeková	Josef Dragoun, Alois K. ze Slky

Zápis o narození Pavla Jindřicha (1895 – 1918) s dopsaným datem a místem úmrtí; Kniha narozených obce Vinařice.

Oslovení při narození: *1918 přešel přes Okrajinu a nechal se přejeti*
 Povoleno k službě při republice: *vlakem na katastru Pchery, Saky*
 Místo úmrtí: *22. dubna 1918, místní dráha Střebichovice - Kralupy*
 Příslušnost: *22. 4. 1918*
Sturzujе jeho bratr Jindřich Josef

Odpověď Josefa Jindřicha na jeden z dotazníků, upřesňujících údaje zemřelých legionářů, ohledně jeho bratra Pavla; VÚA – VHA Praha.

Kieva, ze které se dosud nevrátil, považován zběhem a vymazán ze seznamu pluku.

⁷⁴ Vácha, Dalibor. *Život v legiích. Českoslovenští dobrovolci na Rusi 1914–1918*. Disertační práce, České Budějovice 2011, s. 186. Viz <https://theses.cz/id/ul1d9f/disertace.pdf> [cit. 23. 11. 2022].

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře a Legionářský poslužný spis. Elektronická databáze legionářů konstatuje jeho konec v legiích 22. 4. 1918 s tím, že *není legionářem podle zákona*. Viz <http://vuapraha.cz/soldier/13158277> [cit. 23. 11. 2022].

U některých úmrtí na železnici se můžeme jen domnívat, zda šlo o nešťastnou náhodu či sebevražedný úmysl. Jestliže dotyčný nezanechal žádné písemné svědectví, před smrtí se choval svým obvyklým způsobem a úmrtí proběhlo beze svědků, má se za to, že smrt nastala souhrou tragických okolností. To je ostatně také případ dvou dalších mužů.

Vojín **Karel Jaroš** byl příslušník pluku horského dělostřelectva č. 201, narozený 29. května 1894 v obci Řisuty č. 53, okres Slaný, domovskey příslušný Řisuty či Slaný. Svobodný. Dne 31. května 1918 byl nalezen s roztráštěnou lebkou na železničních kolejích u stanice Volders v tyrolském okrese Innsbruck. Byl pohřben 3. června na místním hřbitově ve Volders.⁷⁷

Jaroslav Skála se narodil 24. března 1890 v obci Kmetiněves, okres Velvary, kde byl též domovskey příslušný. V civilu řezník, svobodný, politickou orientací sociální demokrat. Jako vojín c. a k. pěšího pluku č. 28 byl prohlášen za nezvěstného od 3. dubna 1915 z ruského bojiště. Toho dne po útoku ruských jednotek na slabě obsazené a nedostatečně vybudované obranné postavení u Stebnické Huty (*Esztebnekhuta*) přestal IR 28 téměř existovat. Jako přímý důsledek těchto událostí vznikl tzv. mýtus o zradě 28. pěšího pluku.

Jedním z nezvěstných, který ve skutečnosti toho dne padl do zajetí, byl rovněž J. Skála. V Borispolu byl v srpnu 1917 přijatý do ruských legií (osobní číslo 31.747), následně zapsán do seznamu 7. roty 8. střeleckého pluku. Za neohrožené chování před nepřítelem byl k 31. srpnu 1918 povýšen na svobodníka a následně k 15. listopadu 1918 na desátníka. Mezi 29. 6. 1918–8. 5. 1919 se účastnil *tažení a bojů na Dálném Východu, na severouralské frontě a ochrany sibiřské magistrály*. Dne 8. května 1919 okolo 17.00 hodiny byl *nevysvětlitelným způsobem* nešťastnou náhodou přejet vlakem u Ačinska, sebevražedný úmysl byl však zcela vyloučen. Pohřben byl 12. května na vojenském hřbitově v Ačinsku.⁷⁸ Velitelem sibiřské armády byl 21. srpna 1919 posmrtně vyznamenán vojenským křížem Sv. Jiří IV. stupně.⁷⁹ Jeho jméno je v rodné obci uvedeno na pomníku obětem války.⁸⁰

Také další muž, u kterého je v regionálních pramenech uváděná „sebevražda zastřelením“, ⁸¹ sám sebe o život nepřipravil. **Otakar Václav**

⁷⁷ VÚA – VHA, Verschiedene Artillerieregimenter Sterbebuch Tom. II 1914–1920, poř. č. 1226, Fol. 42.

⁷⁸ V databázi vojenských hrobů v zahraničí jeho jméno figuruje pouze v ruském městě Krasnojarsk (*Trojickoje kladbišče - číslo VH: RUS36380*), pomník však neobsahuje žádná jména. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=395650> [cit. 23. 11. 2022].

⁷⁹ VÚA – VHA, Legionářský poslužný spis.

⁸⁰ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Kmetiněves - číslo VH: CZE2124-54012*), chybí však informace o Skálově místu a datu narození i úmrtí a rovněž o hodnosti a příslušnosti k legiím. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=202439> [cit. 23. 11. 2022].

⁸¹ Tuto chybnou informaci bez odkazu na pramen, ze kterého čerpal, uvádí například Václav

Kocourek⁸² se narodil 16. ledna 1877 v obci Malý Pálec č. 23 (nyní Klobuky – Páleček), okres Slaný, domovský příslušný tamtéž (žil v č. 31). Otec František Kocourek byl *rolník v Malém Pálči č. 23*. Matka Josefa, rozená Nováková, byla dcera *rolníka v Čeradicích č. 1*.⁸³ Profesí ekonom, statkář, ženatý. Jako jednoroční dobrovolník byl odveden 4. března 1897 k vozatajstvu,⁸⁴ presenční službu nastoupil k 1. říjnu 1897. K 1. říjnu 1898 byl přeložen do zálohy v hodnosti titulárního strážmistra⁸⁵ a k 2. prosinci 1898 obdržel Jubilejní pamětní medaili.⁸⁶ K 1. lednu 1899 byl povýšen do hodnosti kadeta, k 1. lednu 1900 pak do hodnosti poručíka v záloze.

Po vypuknutí války byl 2. srpna 1914 povolán do aktivní služby k vozatajskému divizionu č. 1 do Krakova a k 1. listopadu 1914 byl povýšen do hodnosti nadporučíka domobrany.⁸⁷ Jeho poslední funkcí od 28. října 1917 byl velitel jednotky tažných zvířat č. 108 u polního velitelství XIX. sboru.⁸⁸ Dne 7. března 1918 umírá v Pálečku č. 31 z důvodu náhlého ochrnutí srdce. Byl pohřben 10. března na místním hřbitově v Pálečku.⁸⁹

Ani ukončení světového válečného konfliktu neznamenalo konec sebevraždám, jak ukazuje příběh dalšího vojáka. **Rudolf Chmelař** se narodil 26. ledna 1891 ve městě Laibach, hlavním městě Kraňského vévodství.⁹⁰ Domovský příslušný v obci Uhy, okres Kralupy nad Vltavou, bydlel však později spolu s rodiči (Josef a Barbora, rozená Linke) ve městě Velvary. V civilu řezník, svobodný.

Jako voják c. a k. pěšího pluku č. 28 na italské frontě v lokalitě Görz (Gorice) padl 8. srpna 1916 do zajetí. Do čsl. vojska v Itálii byl zařazen 13. května 1918. Nejprve do 33. pěšího pluku, se kterým odejel do válečného pásma, od 3. prosince se stal příslušníkem 35. pěšího pluku italských legií. Dne 12. prosince 1918 se na záchodě 1. roty v obci Lion⁹¹

Verner ve svém elektronickém sborníku *Týkalo se to nejen F. J. I. a 12 pálečských padlých*, sestaveném v Terezíně 2001, v kapitole *Pálečtí v 1. světové válce*.

⁸² V civilních dokumentech je používáno pouze jméno Otakar, ve vojenských naopak pouze Ottokar.

⁸³ Kniha narozených obce Malý Pálec, Zlonice 35 043, Fol. 41.

⁸⁴ *Train Division No. 8, Train Regiment No. 3*.

⁸⁵ *Wachtmeister*, hodnost u kavalérie a trénu, rovná šikovateli (*Feldweibel*).

⁸⁶ Bronzová jubilejní pamětní medaile pro ozbrojenou moc a četnictvo (*Bronzene Jubiläums-Erinnerungs-Medaille für die bewaffnete Macht und die Gendarmerie*) byla udělována všem aktivním, neaktivním i bývalým příslušníkům uniformovaných složek. Byla zřízena 18. 8. 1898 při příležitosti 50. výročí nástupu císaře Františka Josefa I. na trůn, a udělována v den jubilea, kterým byl 2. prosinec.

⁸⁷ VÚA – VHA, Kmenový list.

⁸⁸ *Kommandant d. Tragtier Staffels №108 beim XIX. Korps Kmdo*.

⁸⁹ Kombinací dne úmrtí a dne pohřbu se v kmenovém listu objevil dodatečný a chybný zápis *Dne 7. října 1918 zemřel v Palečku*.

⁹⁰ Krajinské vévodství či Krajina, korunní země Rakouského císařství resp. Rakouska-Uherska, hlavní město Laibach je nynější slovinská Lublaň.

⁹¹ Obec Lion (Lion di Albignasego) leží jižně od města Albignasego v provincii Padova.

u města Albignasego oběsil.⁹² Byl pohřben na místním hřbitově v obci Lion.⁹³ Jeho jméno je uvedeno na pomníku ve městě Rovereto⁹⁴ a na pamětní desce na budově radnice ve městě Velvary.⁹⁵

Sebevraždy se samozřejmě nevyhnuly ani příslušníkům dobrovolnického vojska, tedy československých legionářů, zvláště během tzv. sibiřské anabáze. **Jaroslav Hezký** se narodil 5. října 1895 v obci Mošny (Mošnogorod), Čerkaský újezd v Kyjevské gubernii carského Ruska. Domovským příslušným ve městě Smečno, okres Slaný. Sladovnický praktikant, svobodný, politická orientace *národně sociální neodvislá*.⁹⁶ Jako příslušník c. a k. pěšího pluku č. 36⁹⁷ v lokalitě Sieniawa v Haliči padl 27. května 1915 do zajetí.

Do čsl. vojska na Rusi byl zařazen 7. července 1917 v Bobrujsku (osobní číslo 19.000),⁹⁸ nejprve do záložního praporu, poté do 5. roty 5. střeleckého pluku ruských legií. V hodnosti desátníka byl 13. února 1919 zařazen do hospodářské roty pluku. Dne 3. března 1919 se zastřelil ve vlaku ve stanici Kuzino, ležící nedaleko města Velikij Ustug. Byl pohřben 4. března na místním hřbitově.⁹⁹ Hezkého legionářský poslužný spis, kromě informace, že po skončení válečného konfliktu obdržel in memoriam Československou revoluční a spojeneckou medaili, obsahuje též zajímavá svědectví jeho čtyř tehdejších kolegů, týkající se Hezkého posledních dnů před sebevraždou. Delší vzpomínka správního četaře Josefa Vlka,¹⁰⁰ sepsaná 1. května 1919 v Novonikolajevsku a odeslaná plukovnímu pobočníkovi 5. střeleckého pluku, popisuje povahu zemřelého legionáře a okolnosti, předcházející jeho sebevraždě:

⁹² Elektronická databáze legionářů ve Vojenském historickém archivu uvádí v poznámce u jeho jména *oběsil se na záchodě 1.rt 12. 12. 1918 u obce Abbignoseggo*. Viz www.vuapraha.cz/legionari/37091 [cit. 23. 11. 2022].

⁹³ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře a Legionářský poslužný spis.

⁹⁴ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v zahraničí (*Itálie, Rovereto, Casteldante monumento - číslo VH: ITA370*), včetně poznámky *oběsil se na záchodě pův. hrob č. 1*. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=387008> [cit. 23. 11. 2022].

⁹⁵ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Velvary - číslo VH: CZE2124-31445*), jako příčina úmrtí je však chybně *padl v boji*, není zde místo a datum narození i úmrtí, stejně jako příslušnost k legiím (pouze rakousko-uherská armáda). Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=61685> [cit. 23. 11. 2022].

⁹⁶ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis.

⁹⁷ Vojín či desátník, viz VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis.

⁹⁸ Materiály VÚA – VHA uvádí též data 4. dubna a 9. června 1917.

⁹⁹ V databázi vojenských hrobů v zahraničí je uveden v ruském městě Kungur (*Ulice Stěpana Razina - číslo VH: RUS37322*), s poznámkou *zastřelil se*, nesprávně je zde jako místo narození Kyjev. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=389885> [cit. 23. 11. 2022].

¹⁰⁰ Josef Vlk se narodil 15. 11. 1892 (či 1893) v pražských Košířích, domovským příslušným tamtéž. Jako jednoroční dobrovolník četař c. a k. pěšího pluku č. 11 na ruské frontě při bojích v lokalitě Smolník padl do zajetí. Do čsl. vojska na Rusi byl zařazen 6. 8. 1917 v hodnosti vojína do 5. střeleckého pluku, se kterým se v hodnosti šikovatele vrátil do vlasti, demobilizován 27. 9. 1920. Viz www.vuapraha.cz/legionari/124469 [cit. 23. 11. 2022].

... Jaroslav Hezký přišel do plukov. kanceláře v měsíci září 1918. Od první chvíle jeho přítomnosti pozoroval jsem na něm, že oddává se svým myšlénkám, a toho, co se kolem něj děje si na oko nevšímá. ...

Chodili jsme spolu každý večer do teplušky okolodku při ešalonu¹⁰¹ štábu 5. pluku, kde obyčejně si sedal, mlčel a poslouchal, co vypravují druzí. Jednoho dne (bylo to v lednu v téže teplušce) žádal na střelci strážního oddělení Josefu Novákovi z České Skalice, aby mu tento zapůjčil revolver. Br. Novák odmítl. Na počátku února 1919 měl fixní ideji, že onemocněl syphylisem. ...

Když odjížděl svob. br. Rendl Karel do Jekatěrinburgu pro poštu, vyjadril se br. Hezký takto: „Jedeš pryč Karlíku? Možná než se vrátíš, že mně tu nebude.“ Při všem však dovedl přímo herecky zakrýti svoji duševní náladu. Těžce nesl každou malou výtku. V poslední době před smrtí byl zaujat proti mně, neboť byl přesvědčen, že mu strojím úklady. Viděl ve mně nepřitele a když jsme přijeli do Kuzina téměř mně nutil, abych s ním chodil k děvčeti s kterým se seznámil.

Nepřímo mně však obviňoval, že jsem jeho sokem, a žárlil na mě. Dne 1. března večer (byla ruská máslenice)¹⁰² vyzval mne, abych s ním šel. Odepřel jsem tentokráte. Druhý den na to účastnil se zábavy při ešalonu běženců a dne 3./3. 1919. v 1./2. 11. dopoledne se pojednou zastřelil. Sebevraždu spáchal vleže na vrchním odpočívadle v osobním vagonu. Několik okamžiků před činem, vybízel jej br. Rendl, aby vstal. Odpověděl že se mu nechce, a vzápětí se zastřelil (ranou do pravého spánku) V ruce držel zrcátko, do kterého se díval při míření a vedle něho ležel zápisník.

Zanechal po sobě poslední vůli, adresovanou bru správ. šikov. Jaroslavu Bondymu,¹⁰³ ve které rozděloval svoje věci bratřím a projevil poslední přání. Upozorňuji zvláště na tuto závěť, která jest charakteristická svým zakončením (Závěť nachází se u br. Bondyho)

Kromě ní nalezl jsem v jednom ze zápisníků dopis na ruském jazyku adresovaný děvčeti as 19 tiletému Marii či Anně Holecké. ...

*Pohřben nedaleko stanice Kuzina Permeské žel. dráhy dne 4./III. 1919.
Správní, četař Vlk Josef v r.*

¹⁰¹ Slovo *těpluška* je rusismem, který pronikl do obecné češtiny. Jedná se o nákladní železniční vagon, který po „zateplení“ používala ruská armáda i čsl. legie k transportu vojska. Úprava sestávala z instalace lůžek (paland), lavice se stolem, kamínek a následného „vylepšení“ o dvojitou podlahu a zdvojené stěny. Další úpravy byly individuální. Z nich byly sestavovány vlakové soupravy, nazývané *ešalony*. Ruské slovo *okolodok* znamená ošetřovna.

¹⁰² *Maslenica* (Масленица) je svátek během týdne před pravoslavnou postní dobou, srovnatelný s českým masopustem.

¹⁰³ Jaroslav Bondy se narodil 27. 10. 1885 v obci Vtelno, okres Mělník, domovsky příslušný tamtéž, bydlel v Praze II, Krakovská 9. Zemský stavební adjunkt, svobodný. Jako jednoruční dobrovolník četař c. a k. praporu polních myslivců č. 6 na ruské frontě při bojích v lokalitě Dolžanka u Tarnopolu padl 10. 7. 1915 do zajetí. Do čsl. vojska na Rusi byl zařazen 26. 7. 1917 v Bobrujsku v hodnosti vojína do 5. střeleckého pluku, se kterým se v hodnosti podporučíka 11. 6. 1920 vrátil do vlasti, demobilizován 2. 7. 1921. O závěti, kterou šikovatel Bondy obdržel, v jeho spise však není zmínka. Viz VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis a www.vuapraha.cz/legionari/7246 [cit. 23. 11. 2022].

Pohřeb desátníka Jaroslava Hezkého (1895 – 1920), <http://legie100.com/krev-legionare/33645/> [cit. 23. 11. 2022]; VÚA – VHA Praha.

Obsáhlý text s popisem okolností, které při zpětném zkoumání mohly vzbudit podezření, že se jejich spolubojovník chystá vzít si život, ještě doplnili správní desátník Matěj Hanzal,¹⁰⁴ svobodník Václav Špička¹⁰⁵ a správní četař Josef Kosek.¹⁰⁶ Ten popisuje poslední den:

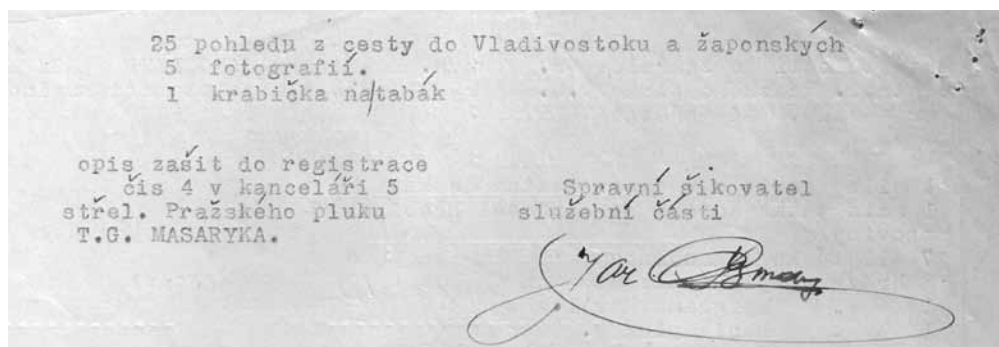
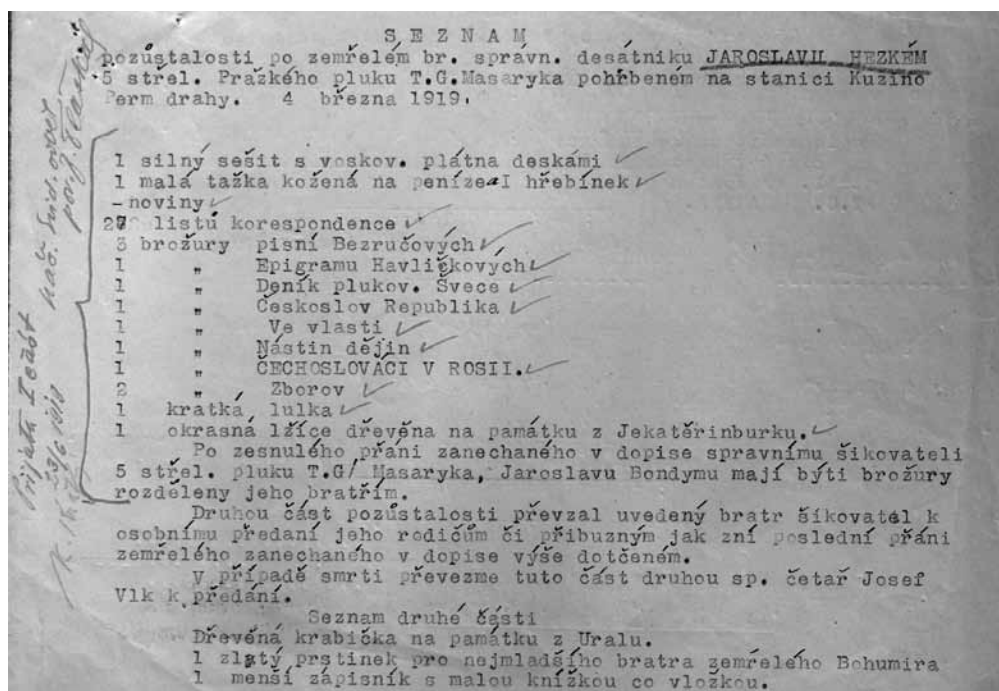
¹⁰⁴ Matěj Hanzal se narodil 6. 2. 1896 v obci Sedlečko, okres Tábor, domovskými příslušným v Praze. Jako voják c. a k. pěšího pluku č. 75 na ruské frontě při bojích v lokalitě Tarnopol padl 11. 9. 1915 do zajetí. Do čsl. vojska na Rusi byl zařazen 26. 6. 1917 v hodnosti vojína nejprve do 1. a posléze do 5. střeleckého pluku, se kterým se v hodnosti četaře vrátil do vlasti, demobilizován 15. 6. 1920. Viz www.vuapraha.cz/legionari/27460 [cit. 23. 11. 2022].

¹⁰⁵ Václav Špička se narodil 23. 9. 1891 (28. 9. 1892) v obci Hřivčice (nyní Peruc – Hřivčice), okres Louny, domovskými příslušným tamtéž, či Konětopy. Jako voják c. a k. domobraneckého pěšího pluku č. 11 na ruské frontě při bojích v lokalitě Kozinov padl 3. 9. 1915 do zajetí. Do čsl. vojska na Rusi byl zařazen 23. 6. 1917 v hodnosti desátníka do 5. střeleckého pluku, se kterým se v hodnosti četaře vrátil do vlasti, demobilizován 29. 9. 1920. Viz www.vuapraha.cz/legionari/110487 [cit. 23. 11. 2022].

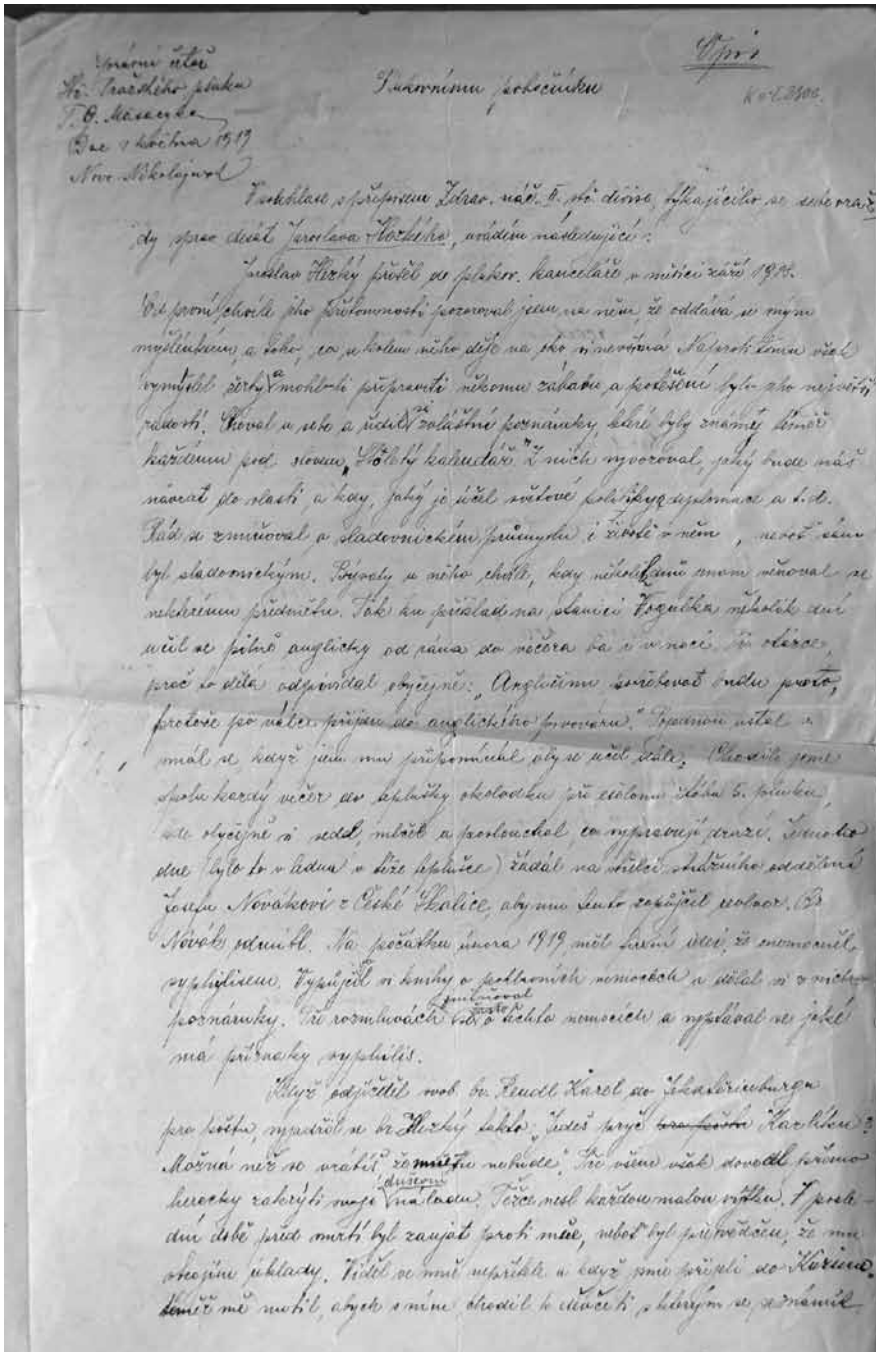
¹⁰⁶ Josef Kosek se narodil 9. 5. 1887 v obci Zdelov, okres Rychnov nad Kněžnou, domovskými příslušným tamtéž, či Vamberk. Jako voják c. a k. pěšího pluku č. 18 na ruské frontě při bojích v lokalitě Jaroslav padl 9. 11. 1914 do zajetí. Do čsl. vojska na Rusi byl zařazen 6. 8. 1917 v hodnosti desátníka do 5. střeleckého pluku, se kterým se v hodnosti četaře vrátil do vlasti, demobilizován 15. 6. 1920. Viz www.vuapraha.cz/legionari/51284 [cit. 23. 11. 2022].

K uvedenému poznamenávám, že jsem spal vedle spr. desát br. Jaroslava Hezkého v horním odpočívadle osob. vozu Toho dne kdy se br. Hezký zastřelil (3/3. 1919.) vstával jsem asi o půl 10 hod. dop. a upozorňoval jsem jej aby taky vstával, že je již mnoho hodin a že jsou již skoro všichni v kanceláři. Odpověděl mi, že se mu ještě nechce vstávat, jelikož jsme, též někdy spali třeba do poledne, nebylo-li zaměstnání. Byl přímé povahy, mimo jeho osobních věcí a jeho samého byl uzavřený. ...

Ve spise je také seznam pozůstalosti po zemřelém Jaroslavu Hezkém, včetně části, určené k osobnímu předání rodičům či příbuzným.

Seznam pozůstalosti po J. Hezkém, první a druhá strana; VÚA - VHA Praha.

Swědectví o událostech před sebevraždou J. Hezkého, první strana (píše četař Josef Vlček); VÚA – VHA Praha.

Udalo přepad, který nově vliv přivádí smrti, sp. d. 12. br. Jaroslava Hezkého, ale bude snad důkazem, že br. Hezký se na smrti při vraždě

Dom před smrtí br. Hezkého odhodlání při zamýšlením, v prázdné šatovně, dostal jsem se smím do malého ^{normálního} sp. d. Br. Hezký vyběhl a hrabal se za mnou ke dveřím, kde já jsem se obrátil a spěl a ně začal. On narazil na moji ruku tak, že přelobk' ruky a spěl mi běhat. "Ty krádež jsem a br. Hezký, uida, že dřívě si ruku přelobk' za mnou do soustavného ragonu a laumem u něho motyplijem, zoláštinu, jedná m' mě ruku a přelobk'." "Teď, odpust' mě to."

Toto sp. d. 12. br. Hezkého nebylo by m' jek, zoláštinu, když, dav na to odhodlání se nebyl zastihl. Teď se k'le událost, kterému jsem si a porokomil na ku motyplij, low který jenžil se s'lehu, r'čou, a malý jsem, dejmu, že se na smrti připravoval.

ovob. Špička Eaclov o s.

K' p'ustevnému porokomování, že jsem spal vedle sp. d. 12. br. Jaroslava Hezkého, a horním odkázavale ovob. ovob. Toho sub kdy se br. Hezký zastihl (3/3, 1919.) odhalil jsem na o s'lehu k' hod. vsp. a upozorňoval, jsem se, a také odhalil, že je si mnoho lidí, a že jsem již skoro všichni a kanceláři. Připomínal mi, že se musím ještě někde odhalit, přelobk' jsem, že nikdy spali třeba se polidne, motyplij zamýšlením. Byl přimie povoky, mimo jeho osobně v'ci a jeho samého byl uzavřený. Vše z předešlého svědění světlari se skutečně stalo.

Uprav. čelář
Josef Kosek o s.

Uprav. svědění světlari
Josef Kosek

Sebevraždy nejsou spojeny pouze s obdobím válečných konfliktů, či se službou v ozbrojených složkách státu. V případě vojáků jsou však vzhledem k vojenským matrikám zemřelých, ať již jednotlivých pluků, či jiných jednotek, lépe zachytitelné.

Vojín **František Kadlec** byl příslušník pěšího pluku č. 95, narozený 27. července 1898 v Plané nad Lužnicí č. 20, okres Tábor, syn Jana Kadlece, domkáře v Plané nad Lužnicí č. 20, svobodný. Dne 22. července 1919 se zastřelil v sadech ve Slaném. Byl pohřben 25. července na hřbitově ve Slaném¹⁰⁷ ve společném hrobě.¹⁰⁸ Jeho jméno je v rodném městě uvedeno na pomníku obětem války.¹⁰⁹

Svobodník **Josef Neubauer**¹¹⁰ byl příslušník pěšího pluku č. 21,¹¹¹ narozený 18. ledna 1897,¹¹² svobodný. Dne 15. června 1920 se zastřelil ve Slaném č. 576. Byl pohřben 17. června¹¹³ na hřbitově ve Slaném.¹¹⁴

Svobodník Josef Neubauer (1897 – 1920), podobenka na hrobě ve Slaném; foto autor.

¹⁰⁷ Kniha zemřelých města Slaný, Slany 60 150, Fol. 147.

¹⁰⁸ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Slaný – číslo VH: CZE2124-40909*), chybí zde datum jeho narození. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=328922> [cit. 23. 11. 2022].

¹⁰⁹ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Planá nad Lužnicí - číslo VH: CZE3112-28484*), chybí zde datum a místo jeho narození i úmrtí. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=307926> [cit. 23. 11. 2022].

¹¹⁰ Kniha zemřelých města Slaný, Slany 60 190, Fol. 187 a VÚA – VHA, Matrika zemřelých t. XIV. pěší pluk č. 21, poř. č. 803, Fol. 82.

¹¹¹ Na hrobě je nápis *svobodník letec pl. č. 7, t. č. 21*. Konkrétní letecká jednotka nebyla identifikována, podle vojenské matriky zemřelých byl kmenovým příslušníkem pěšího pluku č. 21.

¹¹² Tento údaj je na hrobě, Kniha zemřelých města Slaný uvádí narození 13. 11. 1897 v Mostě. Matrika zemřelých pěšího pluku č. 21 zmiňuje naopak narození roku 1892 v obci Horní Věžnice, okres Polná.

¹¹³ Matrika městských hřbitovů obce Slánské, vydána dne 16. září 1921 (III. Hřbitov), str. 21–27, 41–42. *Neubauer Josef* je původně uveden v části II. čtvrt – vojenské hroby na straně 27, na řádku (číslo hrobu) 83.

¹¹⁴ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Slaný – číslo VH: CZE2124-40908*), chybí zde místo narození a datum úmrtí. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=221412> [cit. 23. 11. 2022].

Vojín **Jindřich Levý** byl příslušník pěšího pluku č. 5, narozený roku 1900 v obci Mikovice, okres Slaný, domovsky příslušný Velké Přítočno, okres Kladno, svobodný. Dne 15. dubna 1921 se zastřelil ve městě Velvary, okres Slaný. Byl pohřben 17. dubna na hřbitově ve Velvarech.¹¹⁵

Vojín **Antonín Novotný** byl příslušník pěšího pluku č. 28, narozený roku 1900 v Praze, domovsky příslušný Cvrčovice, okres Slaný, mlynářský pomocník, svobodný. Dne 27. května 1921 se zastřelil v posádkové nemocnici v Praze II. Byl pohřben 30. května na Olšanských hřbitovech¹¹⁶ v Praze.¹¹⁷ Měl frontovou zkušenost ze světové války.¹¹⁸

Vojín **Václav Cívka** byl příslušník pěšího pluku č. 28, 21 let starý, bydlící v obci Jarpice č. 56, kovář. Dne 13. března 1922 se oběsil v návalu trudnomyslnosti. Byl pohřben 15. března.¹¹⁹

Sebevraždy bývalých vojáků c. a k. monarchie jsou v období první republiky jen těžko podchytilelné, mimo jiné z důvodu neochoty zmiňovat, že dotyčný bojoval za tehdy „úředně neoblíbené“ mocnářství. U bývalých legionářů (i když většinou v prvopočátku též vojáků císařské a královské armády) je naopak jejich příslušnost k „dobrovolnickému vojsku“ zmiňována a úmrtí doplněno do jejich vojenských materiálů.

Václav Povejšil se narodil 10. listopadu 1897 v obci Podlešín, okres Slaný, kde byl též domovsky příslušný. Dělník, svobodný, rodiče František a Magdaléna Povejšilovi. Jako dělostřelec c. a k. polního houfnicového pluku č. 19, oddílu vrhačů min č. 57, padl v lokalitě Monte Gabriele 4. září 1917 do zajetí.¹²⁰ Do italských legií se přihlásil 11. prosince 1917, v dubnu

Hrob svobodníka Neubauera na tzv. nemocničním hřbitově ve Slaném; foto autor.

¹¹⁵ VÚA – VHA, Kniha zemřelých čs. pěšího pluku č. 5 bývalý legionářský pluk č. 5 a střelecký pluk č. 8. Tomus I. 1914–1922, poř. č. 673, Fol. 76.

¹¹⁶ VÚA – VHA, K. u. k. Infanterieregiment No 28. Sterb-Register Tom. VIII. 1914–1921, poř. č. 865, Fol. 260 a Fol. 263.

¹¹⁷ Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Praha 3 - číslo VH: CZE0003-23946*), chybí zde datum a místo narození i úmrtí. Poznámka tělo, datum uložení: 30. 5. 1921. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=371689> [cit. 23. 11. 2022].

¹¹⁸ Viz zápis v poznámce vojenské matriky *byl v poli*.

¹¹⁹ Rejstřík úmrtí okresního úřadu Slaný, Slany-ou 04 074, Fol. 72.

¹²⁰ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis.

Duchovní správa
posádkové nemocnice v Praze.

Svazek XV. str. 66. úmrtní knihy
Evidenční ústřed. čal. zech. voják
Kč. j.: 636064. (čapí).
22. srpna 1920.

En. off. Umrtní list

Čís. 776.

Jméno a příjmení	Povejšil ^{Václav}		
Hodnost vojenská	ital. legionář		
Pluk, odděl., případ. oddíl	čís. 37 pluk 2. štábu		
Rok narození	1897	Náboženství	řím. katolický
Občanské povolání	základní	Stav	vobojský
Místo narození, domovská příslušnost, okres, obec, zem	Podbořín - ok. Slonov - Čechy		
Den, měsíc a rok úmrtí	27. 8. 1920. slovy	sedmého dubna, tisíc dvěstělet osacet.	
Místo úmrtí (obec, okres, země)	v posádkové nemocnici v Praze - Čechy		
Místo kde byl pochován obec, okres, oddíl hřbitova, číslo nebo znač. hrobu	27. 8. 1920. na Olšanském hřbitově - Praha		
Příčina úmrtí	sebevraždou zastřelením		
Jméno, hodnost lékaře, který mrtvolu obhlédl, případně jméno svědků	obh. a lékařského listu		
Jméno kněze, který mrtvolu pochoval nebo zapsal	zapsal: Dr. čal. pr. Salva pol. kurát, por. Robert Diváček, pol. kurát		
Na základě kterého úmrtního dokladu byl zapsán do matriky	obh. a obh. listu		
Poznámka: Zde budiž uvedeno, zda nemoc si přivodil u vojenské služby (byl-li převezzen, exhumagnoskovan a podobně)	Byl v poh.		

Duchovní správa
posádkové nemocnice v Praze.

V Praze, dne 1. srpna 1920.

S. J. Salva
pol. kurát

Úmrtní list Václava Povejšila (1897 – 1920); VÚA – VHA Praha.

Superarbitrační komise u sociálně lékařské prohlídkové komise v _____

Superarbitrační listina.

Hodnost	Jméno a příjmení	Rok narození	Rok odvodu (trikání)	Náhradní (krušnové) těleso (evidenční úřad)	Domovská (y)		Lékařský nález choroby (vady)	Rozhodnutí okresní sociálně lékařské prohlídkové komise
					obec	okres		
	střelec (34 yopuk ital. legie.) Povejšil Báchar	1897	1917	Evangelický úřad kromě, i. p. legie. Pravě II.	Povlšín	Slaný		uznává se v náležitým yoss kožním zdroje vyšetření s výnosy k. i. o. t. n.

C. Karlini dne 15 září 1920

Podpis vojenského zástupce
u sociálně lékařské prohlídkové komise:

Superarbitrační listina V. Povejšila, vydaná po jeho smrti; VÚA – VHA Praha.

1918¹²¹ byl zařazen do 34. pěšího pluku, 5. roty (osobní číslo 5.864). Účastnil se bojů u Gorice, Doss Alto a později také na Slovensku. V bratislavské nemocnici byl 24. dubna 1919 operován (pravostranná kýla), léčen postupně v posádkových nemocnicích v Bratislavě, Trenčíně a od 9. července v Karlíně, kde byl hospitalizován až do 5. října 1919. Snažil se o superarbitraci a přiznání trvalé invalidní renty. Ta mu však byla přiznána v nižší částce a zkušebně na pouhý rok.

Služba v legii mu byla ukončena k 10. prosinci 1919, poté pracoval jako nádražní dělník, trvale však pociťoval zdravotní problémy. Bydlel v Podlešíně č. 85. Dne 7. dubna 1920 se zastřelil v posádkové nemocnici č. 11 v Praze II. Byl pohřben 9. dubna na Olšanských hřbitovech v Praze.¹²² Plná superarbitrace mu byla uznána až 15. září 1920, tedy posmrtně.

U Povejšila můžeme o důvodu dobrovolného odchodu ze světa spekulovat jako o reakci na neúspěšný pokus potýkání se s úřední mašinerií nového státu, a možném východisku z dlouhodobého pocitu bezmoci a nevděku od republiky, kterou *pomohl vybojovat*. Svědčila by o tom sebevražda v budově posádkové nemocnice, patrně po dalším neúspěšném úředním uznání svého podlomeného zdraví. U žádného z obou následujících bývalých vojáků však neznáme konkrétní důvod, kvůli kterému se svůj život rozhodli ukončit. V dané chvíli to ale každý z nich, zcela jistě následkem zjitřeného psychického stavu, považoval za nejlepší východisko ze situace, ve které se ocitl.

Alois Hořký se narodil 24. listopadu 1889 v obci Motyčín č. 27, okres Slaný, kde byl též domovsky příslušný. Otec František Hořký byl horník z Motyčina č. 27 a syn horníka z Hnidous č. 73, narozený v Hospozíně, okres Slaný. Matka Anna, rozená Tyksová, byla dcerou horníka z Hnidous č. 72.¹²³ Profesi horník a hudebník, 4. 7. 1914 byl oddán s Barborou, rozenou Čermákovou z Motyčina. Vojenskou službu zahájil roku 1910 jako voják u hudby c. a k. pěšího pluku č. 38 v Budapešti, pokračoval u pražského c. a k. pěšího pluku č. 28 (IR 28). Po vypuknutí války měl být odeslán s vozatajským oddílem na srbskou frontu. Jako kmenový příslušník 5. setniny IR 28 v hodnosti četaře¹²⁴ v Srbsku v prosinci 1914 padl do zajetí,¹²⁵ ve kterém 15. června 1915 vstoupil jako hudebník v albánském Debru do srbské armády. Byl transportován na ostrov Korfu a následně do Francie, kde vstoupil do čs. legií¹²⁶ k 21. resp. 24. pěšímu pluku. Po

¹²¹ Materiály VÚA – VHA uvádí též data 17. i 24. dubna 1918.

¹²² Místo je uvedeno v databázi vojenských hrobů v ČR (*Praha 3 - číslo VH: CZE0003-22717*), jediná informace kromě jména a příjmení je *legionář* a poznámka *tělo, datum uložení: 9. 4. 1920*. Viz <https://evidencevh.army.cz/evidence/detail-osoby?id=55048> [cit. 23. 11. 2022].

¹²³ Kniha narozených obce Motyčín, Kladno 78 008, Fol. 7.

¹²⁴ *Korp. TitZugsf.* Viz *Verlustliste* č. 416 ze 4. 5. 1916 na <https://des.genealogy.net/search/show/17808570> [cit. 23. 11. 2022].

¹²⁵ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis.

¹²⁶ V demobilizačním záznamu je uváděno datum 14. 10. 1918, v osobní kartě bez bližšího určení již rok 1917. Viz VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis.

Hořký Alois .

Sloužil jako vojín u hudby pěš.pluku č.38 v Budapešti po té pak jako šikovatel u 28.pěš.pluku v Praze. Za války přeložen službou k vozatajskému oddílu na srbské frontě.

V měsíci prosinci 1914 zajat byl na srbské frontě a dopraven do zajateckého tábora ve Valjevě, odkud transportován na ostrov Korfu. Dal se do služeb slovinsko-srbské vojenské kapely v Dëbru /Albanie /

Do československého vojska zařazen byl roku 1917 ve Francii a sloužil u 24.pluku legie jako důstoj.zástupce. Konečně byl přidělen službou k příslušnému pláku č.21.v Čáslaví.

Doklad s informacemi o vojenské službě Aloise Hořkého (1889 – 1920); VÚA – VHA Praha.

ukončení války se v řadách 21. čs. pěšího pluku účastnil bojů na Slovensku. Jako důstojnický zástupce 2. třídy (rotmistr) pomocné roty pěšího pluku č. 21 byl 25. října 1919 demobilizován. Opět pracoval jako horník, bytem Kladno č. 766 *Kýbek*.¹²⁷ Dne 12. listopadu 1920 se oběsil ve svém domově na Kladně. Byl pohřben 14. listopadu na kladenském hřbitově.

Matěj Čermák se narodil 14. ledna 1890 v obci Libušín č. 77, okres Slaný, kde byl též domovsky příslušný. Otec Matěj Čermák byl *horník v Libušíně č. 77*. Matka Josefa, rozená Maršálková, byla dcerou *horníka z Tachlovic č. 18*.¹²⁸ Profesí horník a strojník. Vystěhoval se do USA, aniž by sloužil v c. a k. armádě. Ve Spojených státech bydlel v Edwardsville, stát Illinois, kde byl též oddán s Menní, rozenou Matouškovou. V Edwardsville se 11. listopadu 1917 přihlásil *Československému výboru v Americe* ke vstupu do československých legií.¹²⁹ Do Francie byl s ostatními odeslán 23. února 1918 *zaoceánskou lodí Rochambeau*.¹³⁰ Po prvotním zařazení k 21. pluku

¹²⁷ Správně Kübeck, lokalita hlubinného černouhelného dolu v severní části katastrálního území Kladna, v jehož areálu byla postavena hornická kolonie, úřednické a správní budovy a nemocnice.

¹²⁸ Kniha narozených obce Libušín, Smecno 41 141, Fol. 139.

¹²⁹ Na přihlášce č. 23 uvádí, že je vdovec, bez vyznání, socialista. Viz VÚA – VHA, Legionářský poslužný spis.

¹³⁰ SS Rochambeau byla francouzská loď, sloužící k osobní transatlantické přepravě mezi roky 1911–1934. V srpnu 1919 se na ní do USA vrátilo 245 amerických Čechů a Slováků, příslušníků československých legií ve Francii. Tedy Čermákových spolubojovníků. Viz https://en.wikipedia.org/wiki/SS_Rochambeau [cit. 23. 11. 2022].

sloužil od 27. května 1918 jako voják pomocné roty 22. pěšího pluku francouzských legií. Demobilizován byl 5. března 1920, poté pracoval jako zemědělec, bytem Libušín č. 57.¹³¹

V libušínském chrámu Sv. Prokopa byl 4. srpna 1920 oddán s Ludmilou Holubovou, dcerou zahradníka Josefa Holuba a jeho manželky Johannny (roz. Hulové z Malé Kvíce), narozenou 23. února 1887 ve Slaném. Ženich vdovec Matěj, *povožník v Libušíně*, bydlel stále v č. 57, nevěsta Ludmila s rodiči v Libušíně č. 137, kde po svatbě žili i manželé Čermákoví. Matěj Čermák pak pracoval jako zelinář a hokynář (obchodník).

Dne 12. ledna 1936 večer se oběsil na půdě svého domu v Prokopské ulici č. 137 v Libušíně. Byl pohřben 15. ledna¹³² na libušínském hřbitově. V kronice jeho rodné obce je k 12. lednu 1936 psáno:

Dnes večer o 6. hod. zemřel sebevraždou oběšením na půdě svého domku čp. 137. p. Matěj Čermák zelinář a hokynář, americký legionář, nervově chorý, 45. roků starý, ženatý, bezdětný, jehož pohřeb se konal se všemi vojensko-legionářskými poctami.

Týž zanechal svoji manželce rodem Holubové následující dopis:

„Milovaná Liduško promiň odcházím jsem k tomu dohnán nikomu se vjedomě neublížil, mně lidé mnoho, odpostím všem a prosím též za odpuštění, sláva republiky ať vječně trvá, sláva Presidentovi Masaríkovi sláva Presidentu Benešovi. Na Zdar. (Opsáno s chybami, tak jak dopis byl psán). Krásný to úkaz vlastence až do smrti.“¹³³

Fotografie Matěje Čermáka (1890 – 1936), autor neznámý; VÚA – VHA Praha.

Hrob Matěje Čermáka na libušínském hřbitově; foto Martin Krček, únor 2021.

¹³¹ VÚA – VHA, Osobní karta legionáře, Legionářský poslužný spis.

¹³² Kronika obce Libušína, 1929–1944. Viz <https://ebadatelna.soapraha.cz/a/255/111> [cit. 23. 11. 2022].

¹³³ Kniha oddaných obce Libušín, Libusin 01 092, Fol. 90.

- Rok 1936 -

1^{ho} Nový rok 1936 započal opět nezaměstnaností našich 60 rodin a polozaměstnaností horníků na zdejších dolech. Právníka-
nost.
Tahle krise v nouzi byla u zdejších lidí stejná. -

5^{ho} V Lidovém domě byla dnes uspořádána Odbořovou organizací horníků „Ryzna“, za horníky na dole Nelsona zahybnutí, za velmi četné účasti, všech vrstev Ryzna
za
horníky z dole
Nelson. občanských. -

12^{ho} Dnes večer o 6. hod. zemřel sebevraždou oběšením na pídě svého domku čp. 137. p. Matěj Čermák re-
linář a hokejář, americký legionář, nervově chorý, 45. roků starý, ženatý, bezdětný, jehož pohřeb se Matěj Čermák
legionář konal se všemi vojensko-legionářskými poctami.

Byť zanechal svoji manželce ělčmilkou rodem Holubové následovní dopis :

„Milovaná ělčmilkou promiň omlouvám jsem
ke tomu dohnání nikomu se vjedoně neublížil,
mně lidí mnoho, odpočinu všem a prosím tě
za odpuštění, sláva republice ať vječně trvá,
sláva Presidentovi Masaríkovi, sláva Presidentu
Benešovi. Va ědar. (Opisáno s chybnými, tak
jak stopis byl psán). Měsny to ihar vlastence
ať do smrti. -

Ing. Bc. Pavel Bartoníček (nar. 1964), absolvent Vysoké školy ekonomické v Praze (1988) a Filozofické fakulty University Karlovy v Praze (1999). V letech 1999–2002 pracovník Odboru evropské integrace Úřadu vlády ČR, mezi roky 2002–2022 zastupitel královského města Slaný. Z toho necelých 12 let ve vedení města Slaný (v letech 2002–2011 místostarosta, resp. 1. místostarosta, v letech 2016–2018 uvolněný člen rady města). Zají-má se o historii a politiku XX. století, zabývá se dějinami Velké války a regionálními dějinami Slánska. Je organizátorem konferencí *Slaný a Slánsko ve XX. století* a editorem sborníků z edice *Historie*

Slánska ve XX. století. Člen spolku *Wotrubia*.

OBSAH

Pavel Bartoníček Úvod	3
Jaromír Tlustý Václav a František Cifka. Rodáci z Třebíže a jejich cesta na dvůr portugalského krále a budyňskou radnici.....	11
Pavel Dufek, Michal Novotný Železnici a cukrem k bohatství – slánští pozapomenutí podnikatelé Beniesové	20
Lubor Kunc Rakousko-uhersští námořníci ze Slánska.....	50
Pavel Bartoníček Sebevraždy vojáků ze Slánska v letech války 1914–1920 a následujících.....	65
Jáchym Pešata Hasič a odbojář Josef Sušánek. Příběh muže, který neprozradil.....	98
Zdenko Maršálek Oceňovaný důstojník, nemilovaný velitel: Bedřich Neumann a československá armáda.....	115
Vojtěch Kyncl Lidová msta za Lidice. Jaroslav Jan Pála a poválečný osud výjimečného podnikatele.....	152
Lubomír Šmehlík Československý protichemický prapor ve válce v Perském zálivu 1990–1991 (Pouštní štít a Pouštní bouře).....	180

MALÝ REGION, VELKÉ DĚJINY
SLANÝ A SLÁNSKO VE XX. STOLETÍ

sv. č. 16 edice *Historie Slánska ve XX. století*

Sborník příspěvků z historické konference
Malý region, velké dějiny – Slaný a Slánsko ve XX. století,
která proběhla 6. listopadu 2021
v přednáškové aule Gymnázia Václava Beneše Třebízského

Vydala Wotrubia, Slaný–Otruby

EDITOR © Pavel Bartoníček 2022

Jazyková redakce: Hana Vranová, Naděžda Rollová a Pavel Bartoníček
Sazba, grafická úprava: Jaromír Šlápota

V nákladu 300 kusů vytiskl v roce 2022 TISK SPRINT s.r.o., Jesenice-Vestec

Vydavatel děkuje Pavlu Bartoníčkovvi za jeho stále úspěšnou snahu
zajistit dostatečné finanční prostředky na vydání sborníku.

Tento i předešlých 15 svazků edice *Historie Slánska ve XX. století*
je možné si objednat na 723 460 433 či bartonickovi@iol.cz

Wotrubia

Otruby 1, 274 01 Slaný

978-80-906274-7-5

